

9. DÜNYA İSLAM FORUMU

Geleceğin Eğitimi ve Sosyo-Demografi

Kurucu Ortaklar

Organisation of Islamic Cooperation
oic-oci.org

TASAM
tasam.org

DÜNYA İSLAM FORUMU
dunyaislamforumu.org

STRATEJİK VİZYON BELGESİ

9. DÜNYA İSLAM FORUMU

“Geleceğin Eğitimi ve Sosyo-Demografi”

(23-25 Mart 2022, CVK Park Bosphorus Oteli, İstanbul)

İnsanlık tarihi boyunca hadiselerin hiç olmadığı kadar hızlı ve karmaşık şekilde cereyan ettiği bir çağda yaşıyoruz. Yüz yıl önce yaşayanların günümüzdeki eğitim koşullarını tahmin etmeleri imkansızdı, ama biz aynı imkansızlığı beş-on yıl sonrası için yaşamaktayız. Bu durum, toplumsal olayların potansiyel tehdit ve fırsatlarını araştırma konusunda çaba göstermeyi önemli kılmaktadır. Müslüman toplumlar için de hayati sosyal ve demografik eğilimlerin incelenmesi ve bunların eğitim üzerindeki etkilerinin tartışılması büyük önem arz etmektedir.

Eğitim alanında İslam dünyasının Batı'daki son birkaç asırlık gelişmeyi ıskaladığı ve bunda geleneksel eğitim anlayışının etkili olduğu sıkça dile getirilmektedir. Buna göre, medrese ulemasının geleneksel eğitim kalıplarını sürdürmedeki ısrarcılığı, eğitimin ve İslam dünyasının gelişmesini engellemiştir. İslam dünyasında son 250 yılda gerçekleşen gelişmeler de bu savı doğrulamış gibidir. Ancak bu sav tüm sorunların odağına eğitim alanındaki noksanları yerleştirme gibi bir indirgemeciliği içinde barındırmakta; Batı'da modern eğitimin gelişmesine temel teşkil eden, İslam dünyasında ise eğitim alanında gerekli adımların atılmasını engelleyen ekonomik, sosyolojik, siyasi gelişmelerin gözden kaçırılmasına yol açmaktadır. Sonuçta, başarısızlığın faturası eğitim - öğretim sektörüne yüklenmekte, diğer alanlardaki gelişmelere dair yeterli çalışma yapılamamaktadır. Hâliyle sorunlar yumağı gittikçe derinleşen krizlere dönüşmektedir.

Bu krizlerden acil çıkış önerileri; bir türlü dikiş tutmayan, sorun çözmekten çok kendileri bizzat soruna dönüşen politikalar ya da stratejiler(!) doğurmaktadır. Bu kaotik durum günümüze kadar etkisini artırarak sürdürmüştür ve İslam dünyasının hâlihazırda çözmek zorunda olduğu en acil sorun hâline gelmiştir. Sorunun çözümü için psikoloji, sosyoloji, siyaset, diplomasi, ekonomi ve özellikle finans yönetimi başta olmak üzere sosyal bilimlerin her alanındaki çalışmaların ivedilikle geliştirilmesi gerekmektedir. Bu noktada en önemli handikap, İslam dünyasındaki siyasi otoritelerin, özgüven eksikliği nedeniyle, sosyal bilim alanındaki çalışmaları küçümsemesi veya engellemesidir. İslam dünyasının fen bilimleri alanında inşa etmeye çalıştığı kapasite ise stratejik planlama eksikliği nedeniyle gerçekleşen beyin göçü yoluyla her geçen gün heba edilmektedir. Dolayısıyla, hâlihazırda atılması gereken öncelikli adım sosyal bilim alanındaki çalışmaların önündeki bürokratik, siyasi, ekonomik engellerin yeterli bir özgüvenle kaldırılmasıdır.

Kurucu Ortaklar

Organisation of Islamic Cooperation
oic-oci.org

TASAM
tasam.org

DÜNYA İSLAM FORUMU
dunyaiislamforumu.org

Teknolojik gelişmelerin temelinde, eğitim alanındaki gelişmelerin bulunduğu inkar edilemez. Bunun tersi de doğrudur. Teknolojik imkanlar geliştikçe eğitimin şekli ve içeriği değişmektedir. İslam dünyası eğitim ve teknoloji arasındaki bu etkileşimi yakından takip etmeli ve gerekli adımları atmalıdır. Öyle ki, eğitim konusunda gerekli adımları atamayan ülkeler ile, eğitim - teknoloji etkileşimi süreçlerinden azami istifade etmeyi başaran ülkeler arasındaki fark; yakın zamanda taş devri insanları ile günümüz insanı arasındaki fark gibi, bir daha asla kapanmamak üzere açılacak, bazı kültürler, diller ve hatta medeniyetler yeryüzünden silinecektir.

Sosyal medya, iletişim ve ulaşım imkanları, akıllı telefon, bilgisayar ve akıllı tahta gibi teknolojiler, toplumlararası kültürel etkileşimin ivme kazanması gibi çağımızın getirdiği yenilikler eğitim alanında bir takım kolaylıklar kadar ciddi güçlükleri de beraberinde getirmiştir. Mevcut eğitim alışkanlıkları ve "etkileşim - iletişim" yöntemleri bu tür meydan okumalar karşısında yetersiz hâle gelmiştir. "Öğretmen - öğrenci" hiyerarşisi erozyona uğramış, öğretmenlik yerine yaşam rehberliği daha fazla ön plana çıkmaya başlamış, geleneksel "ödül - ceza" ve disiplin yöntemleri etki kaybına maruz kalmıştır. Bu koşullarda; okulların, "eğitim - öğretim" araçlarının ve yöntemlerinin belli periyodlarla gözden geçirilmesi ve çağa uygun hâle getirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Eğitimin temel amacı; aidiyet duygusu gelişmiş, yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmiş, bağımsız davranabilen, fedakar bireylerin yetiştirilmesi olmalıdır. Eğitim faaliyetleri; bireysel ve toplumsal refah düzeyini yükseltmeyi, karmaşık ve belirsiz dünya ile baş etme becerileri kazandırmayı, yeni nesilleri harekete geçirmek için gerekli bilgi, beceri, davranış ve değer alt yapısı oluşturmayı, çağdaş insani ekosistem inşası için ilkeler oluşturmayı, sürekli ve hızlı değişimi takip etmek üzere hayat boyu eğitim yaklaşımını benimsetmeyi hedeflemelidir.

Kesin olarak öngörülmesi mümkün olamasa da, yarınların oluşmasında bugünün eylem ve kararlarının ne denli etkili olduğu inkar edilemez. Bu sebeple günümüzdeki eğilimleri incelemek, geleceği ve geleceğin ihtiyaçlarını tahmin etmek için etkili bir yoldur. Pew Araştırma Merkezinin yayımladığı araştırmaya göre; 2050 yılına dair yapılan demografik yorumlar, Dünyadaki Müslüman nüfusun 2010'a göre %73 artacağını öngörmektedir. Bu oran, %35 olan dünya nüfus artış hızından oldukça büyüktür ve dünya çapında yaklaşık 2,8 milyar kişilik bir nüfusa denk gelmektedir. 2050 yılında Avrupa nüfusunu oluşturan 30 ülkenin toplam nüfusunun %10'una denk gelen 25,8 milyon kişilik bölümünün Müslümanlardan oluşacağı tahmin edilmektedir. Bu artış hem göçten, hem de Müslüman nüfusun genç olmasından kaynaklanmaktadır.

Kurucu Ortaklar

Organisation of Islamic Cooperation
oic-oci.org

TASAM
tasam.org

DÜNYA İSLAM FORUMU
dunyaiislamforumu.org

Genel olarak nüfus hızlı artış gösterse de, her bölge bu durumdan aynı ölçüde etkilenmeyecek; farklı bölgelerin, ülkelerin farklı dinamikleri elbette olacaktır. Bu sebeple, geleceğin toplumunun sosyo-demografik özelliklerini bilmek, geleceğin eğitimini kurgulamamızda rehber niteliğindedir. Çünkü geleceğin eğitimi, geleceğin toplumunda kurulacak ve o günün şartlarında fonksiyon gösterecektir. Sonuç olarak, çok da uzak olmayan bir gelecekte hızla artan Müslüman demografinin eğitim ihtiyaçlarına yönelik müdahalelerde bulunmak ve yeni yöntemler, okullar, programlar üretmek konusunda hazırlık yapılması çok büyük önem arz etmektedir.

Bilgi yoğunluklu ekonominin ihtiyacı olan eğitilmiş bir “toplum” (diğer deyişle “iş gücü”) olmadan, ekonomik kalkınmanın sağlanması mümkün değildir. Geçmişin, “doğal kaynaklar üzerine kurulu” ekonomileri yerini artık “bilgi ağırlıklı” ekonomilere bırakmaktadır. Bir ülkenin eğitim kalitesi, uzun vadedeki zenginliği konusunda önemli bir belirleyicidir. Bu sebeple, dünya çapında gerçekleşen ekonomik yarışın eğitim üzerinde de etkileri büyüktür. Diğer yandan, UNESCO istatistik enstitüsünün rakamlarına göre, 102 milyonu 15-24 yaş arasındaki gençler olmak üzere dünyada toplam 750 milyon yetişkin okur-yazar değildir.

Ayrıca, Global Eğitim İzleme Raporu’na göre, dünyada ilkökul eğitimi yaşında olan 387 milyon çocuk okuma konusunda asgari başarıya dahi sahip değildir. Dünyada 12 yıllık kesintisiz ve parasız eğitimi vatandaşlarına sunan ülke sayısı beşten azdır. Düşük ve orta gelir seviyesindeki ülkelerde yetişkinlerin çoğu en temel bilgisayar becerilerinden bile yoksundur. 2014-2016 yılları arasında bazı Afrika ülkelerinde yaşayan yetişkinlerin sadece %4’ü bir bilgisayardaki dosyaların kopyala- yapıştır komutlarını kullanabilecek bilgisayar becerilerine sahiptir.

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere; her ülke, vatandaşlarına sağladığı eğitim ile bu yarışa hazır değildir. Fakat küresel ekonomide rekabet edebilecek yeterliliklere sahip olmayan bu kitleler ile ne yapılacağı ve toplumun eğitim seviyesinin yükseltilmesine dair somut öneriler henüz tam anlamıyla geliştirilmemiştir. Sonuç olarak, **9. Dünya İslam Forumu**’nun bahsi geçen konulara yönelik bir tartışma ve bilgi paylaşımı ortamı sağlaması hedeflenmektedir.

Ana Tema

Geleceğin Eğitimi ve Sosyo-Demografi

Kurucu Ortaklar

Alt Temalar

Küresel Demografinin Geleceği ve İslam Dünyası

Demografik Eğilimler ve Eğitim Perspektifleri

İslam Ülkelerinde Sosyal Bilimler Eğitimi

İslam Ülkelerinde Eğitim ve Uygulama

Teknolojik Gelişmeler ve Eğitim

Eğitime Ayrılan Kaynaklar ve Genç Nüfus

Şehirleşme, Refah Artışı, Gelir Dağılımı gibi Faktörler ve İslam Dünyasının Geleceği

Dünya İslam Forumu (DİF) | worldislamicforum.org

Dünya İslam Forumu'nun temeli; 2010 yılında İstanbul'da **İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)** işbirliği ile **Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM)** tarafından düzenlenen "**Barış, Medeniyet ve İşbirliği**" temalı **İslam Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Forumu**'nda atılmıştır. Forum sonunda kabul edilen İstanbul Deklarasyonu ile İslam ülkeleri düşünce kuruluşlarının bilgi ve deneyimlerini bir çatı altında birleştirerek iletişim ve işbirliği imkânlarını etkinleştirmeleri için İslam Ülkeleri Düşünce Kuruluşları Platformu da kurulmuştur.

Forum her yıl farklı temalarla **İstanbul, Bakü, Kahire, Bağdat, İslamabad, Kuala Lumpur ve Yezd**'de toplanmıştır. 2015 yılında İslamabad'da TASAM ve Pakistan Senatosu Savunma Komitesi ev sahipliğinde düzenlenen 6. Forum sonunda kabul edilen deklarasyonla daha kapsayıcı olması için adının **Dünya İslam Forumu (World Islamic Forum)** olarak değiştirilmesi kararlaştırılmıştır. 8. Dünya İslam Forumu toplantısı 01-03 Mart 2018'de İstanbul'da düzenlenmiştir.

Dünya İslam Forumu; İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi devletlerin temsilcileri ile dünyanın dört bir yanında yaşayan İslam Dünyası'nın düşünce ve kanaat önderlerini, düşünce kuruluşlarını çok boyutlu konular çerçevesinde bir araya getirerek ortak gündem ve sosyoekonomik entegrasyonun derinleşmesine stratejik katkı sağlayan **küresel bir organizasyondur**. İnsanlığın "güç ve adalet" inşası noktasında yaşadığı tarihsel kırılmanın İslam Dünyası'nda oluşacak güçlü kurumsal temsille aşılabileceğini benimseyen düşünce merkezli bir **sivil entegrasyon sürecidir**.

Kurucu Ortaklar

Organisation of Islamic Cooperation
oic-oci.org

TASAM
tasam.org

DÜNYA İSLAM FORUMU
dunyaiislamforumu.org